

54 Остри екзогенни интоксикации. Общи принципи и правила в лечението на острите екзогенни отравяния. Поведение на медицинската сестра и грижи за болния с остро отравяне.

ОСТРИ ОТРАВЯНИЯ

Екзогенните отравяния са заболявания, причинени от токсични вещества на околната среда, действащи еднократно или про-дължително върху организма на човека, при което се увреждат общото състояние и/или определени органи и системи.

Токсичните агенти могат да проникнат в организма през храносмила-телния тракт, дихателната система, кожата, лигавиците.

Те осъществяват ефекта си по няколко **механизъма**:

1. **Локални поражения** в участъка на контакт с организма – напр. при корозивните отравяния с киселини и основи се поразяват кожата и ли-гавиците.
2. **Ензимни нарушения** – различните отрови влизат във взаимно-действие с определени ензимни групи, като разстройват техните функции.
3. **Нарушаване на основни жизнени процеси** – дишане, кръвооб-ращение и др.
4. **Разстройство на основни баланси в организма** – водно-електролитен, алкално-киселинен и др.

Основни видове отравяния:

- от тежки метали и техните съединения;
- от токсични газове;
- от химически органични съединения, прилагани в бита, индустри-ята, селското стопанство и др.;
- отравяния от храни, растения и др.

Според начина на действие, екзогенните отравяния биват:

- Случайни отравяния – при нещастни случаи, аварии – пиене на от-ровни течности, прием на отровни храни (гъби, плодове и др.), инхалиране на газове, предозиране на наркотици и др.;
- Самоубийства – с медикаменти, корозивни вещества;
- Химически оръжия.

Екзогенните отравяния се диагностицират въз основа на анамнезата за осъществен контакт с токсични нокси и токсохимичен анализ на телесни течности.

За остро екзогенно отравяне се мисли, когато:

- има загуба на съзнание без други видими причини;
- има нарушение на дишането или кръвообращението без други причини;
- има повръщане без коремни болки;
- има диария без фебрилитет;
- има намерени празни опаковки от отровни вещества;
- има едновременно заболяване на много хора с еднакви прояви и др.

Основните изследвания, които се провеждат, включват:

- Токсикологични изследвания – на кръв, урина, повърнати мате-рии, намерени опаковки при отравения и др.
- Изследвания, оценяващи водно-електролитния баланс на организ-ма – количество на диурезата, серумни електролити, ЦВН;
- Изследвания, оценяващи чернодробната функция – АСАТ, АЛАТ, АФ, ГГТ, серумен билирубин;
- Изследвания, оценяващи бъбречната функция – серумни урея и креатинин, серумни електролити, диуреза;
- Изследване на функцията на белите дробове – КГА на артериална кръв, КАС, рентгенография (данни за белодробен оток или възпаление);
- Оценка на функцията на сърдечно-съдовата система – ЕКГ мони-ториране, артериално и централно венозно налягане.

Под **токсична доза** се разбира онова количество от дадена отрова, което е в състояние да предизвика отравяне.

Летална доза – количеството отрова, което предизвиква непоправими изменения в организма, завършващи със смърт.

ОСНОВНИ МЕТОДИ НА ЛЕЧЕНИЕ НА ОТРАВЯНИЯТА

Всички отравяния подлежат на задължителна хоспитализация в болнично заведение. Основна задача е да се установи причинителят на отравянето, за да може да се проведе съответно етиологично или патогенетично лечение. Друг важен принцип е да се проведат мерки, с които да се обезвреди и отстранят проникналото отровно вещество от организма.

Методи за отстраняване на отровата

1. Повръщане – използва се за отстраняване на отровите, които се намират все още в стомаха, както и на тези, които се секретират вторично през стомашната лигавица.

Предизвиква се чрез механично дразнене на мекото небце (с лъжица, шпатула) или с еметични средства – $\frac{1}{2}$ -1 амр. 1 ml 1% разтвор на апоморфин подкожно.

2. Стомашна промивка – извършва се с помощта на дебела стомашна сонда с монтирана към нея фуния, която се въвежда в стомаха. През сондата се наливат 3-4 чаши топла вода с медицински въглен (1-3 с.л.) или с калиев перманганат, натриев бикарбонат и др., с последваща евакуация на течността. **Противопоказания за извършване на стомашна промивка** – кървене от гастро-интестиналния тракт, отравяне с корозивни вещества, отравяне с летливи въглеводороди, гърчове, депресия, циркулаторна недостатъчност, сърдечни аритмии.

3. Очистителна клизма – използва се за отстраняване на вещества, попаднали в дебелото черво, или на такива, които се секретират през лигавицата на дебелото черво.

4. Очистителни лаксативни средства – използват се 30 g магнезиев или натриев сулфат.

5. O₂ – за евакуация на отровите чрез дихателните пътища.

6. Усилване на диурезата

7. Неутрализиране или разрушаване на постъпилите в организма отрови чрез:

– **адсорбенти** – вещества, които свързват отровите (медицински въглен);

– **антидоти (противоотрови)** – албуминова вода, 1-3% разтвор на танин, унитиол – при отравяне с живак, CaNa₂ EDTA – при отравяне с олово и др.

8. Реанимационно и симптоматично лечение – провежда се с лекарства и процедури, с които се отстраняват причинените от отровата нарушения на жизненоважни функции: при нарушения в дишането – подаване на O₂, командно дишане; при сърдечно-съдови нарушения – кардиоваскуларна реанимация с вливане на противошокови смеси (серум глюкоза + урбазон + ефортил); при нарушения в ЦНС – церебропротективно лечение – урбазон, фурантрил, манитол, центрофеноксин, фенотербитал и др.; при нарушена чернодробна функция – хепатопротективно лечение с леулоза, глюкоза, витамини и др.; симптоматично лечение на болката, температура-та, инфекциите и т.н.

Посочените методи и средства се прилагат комплексно.